

УДК 336.5

Недзведовська О. Є.,*здобувач, Національний університет "Острозька академія"**Науковий керівник:**к.е.н., доц. Дем'янчук О.І.*

СОЦІАЛЬНІ ГАРАНТІЇ ПЕНСІОНЕРІВ В УКРАЇНІ

В період активних економічних реформ питання становлення соціальної держави в Україні набуває особливої актуальності. Основним же елементом її ефективного функціонування є забезпечення населення відповідними соціальними гарантіями. У зв'язку з цілою низкою демографічних і соціальних проблем фінансуванню соціальних гарантій окремим категоріям населення відводиться значна увага. Тому одним із пріоритетних напрямків державного соціального захисту населення є забезпечення належних соціальних гарантій пенсіонерам.

Встановлення системи соціального захисту пенсіонерів України, яка б була міцним захисником кожної особи, вимагає встановлення того рівня соціальних гарантій, який би забезпечував належний рівень життя кожного. В сучасних умовах людина та її потреби виходять на перше місце в обґрунтуванні пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку держави, тому метою дослідження є визначення пріоритетних напрямків соціальних гарантій пенсіонерів в Україні.

Розглядаючи поняття соціальних гарантій пенсіонерам в Україні необхідно чітко визначити суть досліджуваного поняття. Пенсіонер – особа, яка відповідно до цього Закону отримує пенсію, довічну пенсію, або члени її сім'ї, які отримують пенсію в разі смерті цієї особи у випадках, передбачених цим Законом [1]. Основними соціальними гарантіями для даної категорії громадян в Україні є мінімальна пенсія та соціальна пенсія.

Основним інституційним органом соціального захисту пенсіонерів є Пенсійний фонд, центральний органом державної виконавчої влади, підвідомчий Кабінетові Міністрів України. Пенсійний фонд здійснює управління фінансами пенсійного забезпечення і по суті

виступає гарантом стабільності державної системи пенсійного забезпечення. Він діє в Україні як самостійна фінансова установа. Його статус, завдання і функції первинно були призначені Положенням про Пенсійний фонд. Основним завданням Пенсійного фонду є збирання, акумулювання коштів (страхових внесків) та фінансування витрат зі сплати пенсій і допомог, тобто формування і цільове використання бюджету фонду. Зокрема по своїй суті Пенсійний фонд призначений для надання фінансової допомоги тим громадянам, що в силу тих чи інших причин втратили працездатність і не здатні самі себе забезпечувати. Засоби для надання такого виду фінансової допомоги надходять із державних фінансів. Унікальність Пенсійного фонду України як центрального органу виконавчої влади полягає в тому, що на відміну від інших державних установ він є одночасно і соціальною, і фінансовою інституцією.

Згідно з чинним законодавством Пенсійний фонд України виплачує такі види пенсій: пенсія за віком – призначається особам після досягнення віку 60 років та наявності страхового стажу не менше 15 років; пенсія за вислугу років – встановлюється окремим категоріям громадян, зайнятих на роботах, виконання яких призводить до втрати професійної працездатності або придатності до настання віку, що дає право на пенсію за віком; пенсія по інвалідності – призначається лише особам, які є застрахованими за згідно закону, при цьому, обмежується надання страхових виплат у разі настання інвалідності за такими видами загальнообов'язкового державного пенсійного страхування як пенсійне і від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання; пенсія по втраті годувальника – призначається у зв'язку зі смертю особи, яка є застрахованою в реєстрі ЗОДПС; соціальна пенсія – призначається непрацюючим, непрацездатним громадянам, які не мають права на трудову пенсію. Пенсії призначаються відповідно до чинних законів України, основними з яких є Закон України “Про загальнообов'язкове державне пенсійне забезпечення” та Закон України “Про пенсійне забезпечення” [2,3].

Здійснивши аналіз соціальної політики на макрорівні, ми дійшли висновку, що впродовж останніх років спостерігається збільшення обсягів видатків на соціальну сферу, що є позитивним і веде до покращення соціального забезпечення громадян та соціально-економічної ситуації в Україні в цілому. Слід зазначити, що видатки на соціальну сферу становлять в середньому 70 % загального розміру видатків. Причина змін – посилення уваги до соціальної сфери та забезпечення ефективнішого її розвитку. У структурі соціальних ви-

датків впродовж 2009-2012 рр. найбільшу частку займають поточні трансферти населенню; друге місце у структурі соціальних видатків займає оплата праці працівників бюджетної сфери, а третє – трансферт Пенсійному фонду. Така статистика є абсолютно очікуваною, тому що в Україні як і в більшості країн Європи відбувається процес старіння населення. Кількість пенсіонерів станом на 01.01.2012 р. в Україні становила 13821 тис. осіб, що в загальній структурі населення складає – 30,3 %. Серед пенсіонерів 64,3 % – жінки, 35,7% – чоловіки, середня очікувана тривалість життя в середньому чоловіків – 65 років, жінок – 75 років [5].

Отож Україна має вкрай незадовільне співвідношення тих, хто працює, і пенсіонерів. Якщо у 2010 році на 100 працюючих припадало 95 пенсіонерів, то, за відсутності реформ, вже через 15 років цей показник буде у співвідношенні 100 до 100, тобто один працюючий буде утримувати одного пенсіонера, а до 2050 року кількість пенсіонерів на ту ж кількість працюючих збільшиться до 125. Закономірно, якщо нічого не змінювати, розміри пенсій суттєво зменшаться [6].

Як вже зазначалося основною соціальною гарантією держави для пенсіонерів є мінімальна пенсія, тому її значення за останні роки зросло і на 01.01.2012 р. становило 822 грн. На нашу думку, дані зміни є позитивними, оскільки зростання розмірів пенсії за віком веде до покращення добробуту пенсіонерів, повнішого задоволення їхніх потреб.

Також невтішними є факти, що з числа всіх пенсіонерів близько 50% пенсіонерів отримують пенсії до 1000 грн., ще близько 30% – від 1000грн. до 1500 грн. і лише 20% понад 1500 грн. Проблемні аспекти, що назріли в сучасному соціальному захисті пенсіонерів в Україні, бере на себе вирішити пенсійна реформа. Пенсійна реформа, яка здійснюється урядом нашої країни на даний момент, має на меті покращення добробуту громадян, зокрема збільшення розмірів соціально-економічних гарантій.”[4].

Отже, основними проблемами у реалізації соціальних гарантій пенсіонерів є: “повільне” впровадження пенсійної реформи; заплутаність у визначенні розміру пенсій; значна кількість пільг безадресних і необґрунтованих; недовіра населення до ефективності впроваджуваних реформ. Шляхами вирішення цих проблем можуть стати: встановлення соціально справедливої системи пенсійного забезпечення; підвищення престижності роботи працівників бюджетної сфери; стабілізація та покращення стану державних фінансів; детінізація економіки; забезпечення економічного зростання та добробуту українців; створення системи накопичувального страхування.

Література:

1. Закон України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” від 09.07.2003 р. № 1058-IV – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>

2. “Про загальнообов’язкове державне пенсійне забезпечення” – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>

3. Закон України “Про пенсійне забезпечення”- – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>

4. Пенсійна реформа: вік, стаж, пільги. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pravoznavstvo.at.ua/publ /zarplati_ta_pensiji/ pensijna_reforma_vik_stazh_pilgi/9-1-0-99

5. Соціальний захист населення України. Статистичний щорічник – 2012р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

6. Офіційний сайт Пенсійного фонду України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pfu.gov.ua/pfu/control/uk/index>